

MAI VILÁG

Cluj - Kolozsvár 1928.

POLITIKAI NAPILAP

Szombat, szeptember 15

Szerkesztőség és Kiadóhivatal
Str. Bob (volt Klementer u.)
No. 2. Szerkesztőség délután
hat óra után Str. Regina Ma-
ria (v. Deák Ferenc u.) No. 38
szám. — Telefon: Nappal 603,
este 194 — Előfizetési ár:
egész évre 800 lei, félévre 420
lei, negyedévre 220 lei és egy
hónapra 80 lei. Külföldre
ezeknek az áraknak kétszerese.
Hirdetési tarifa szerint. —
Apróhirdetés egy szó 2 lei.

MOST MÁR ÉRTJÜK

a szegény perceptor urakat. A pénzügyminisztérium körrendeletben figyelmeztette őket, hogy ne merjenek a szivükre hallgatni. Hiába égette el a nap a szegény ember kukoricáját, nekik irgalmatlanul be kell hajtaniuk az adót. Ha nem tesszik: az állam lefoglalja és elárverezeti a perceptor vagyonát. Szemet fogért! — így módosul az ótestamentumi ítélet. Aki adó szedőnek megy, előbb operáltassa ki a szívéét. S legalább ne büzlene ugyanakkor petróleumtól a politikai levegő. Az ember kísértésbe esik, elgondolná: az elpanamázott petróleumföldökből ki lehetne fizetni ez egész évi adónkat.

UTOLSÓ DOLOG,

— mondhatná az ember — hogy nálunk a miniszter rokona is panamázik.

Ezzel szemben azonban: mégsem utolsó dolog! mert a miniszter panamázó rokonát le is csukták!

40 LEI

Egy szegény asszony erdészeti kihágást követett el. Rőzsét szedett az erdőn. Elítélték negyven lejre. Nem fizette ki. Erre a bíró — szabályszerűen — közzétett a Monitorul Oficialban egy végzést, amely szerint a szegény asszony büntetését átváltoztatja egy napi elzárásra. A végzés negyven sort tesz ki a Monitorul Oficialban, belekerült az államnak vagy 1000 lejébe az a hely, amelyet ez a hivatalos hirdetmény elfoglalt a magánhirdetmények elől. A bíró, a jegyző, az íktató, a szedő munkáját nem is számítva.

Ezenfelül a szegény asszony egy napig ülni fog. Vajjon, megéri mindezt egy nyaláb rőzsze?

M BŐL

csinálják meg az utakat? — erről folyik szótlan, hosszabban a vita, mérnökeink között. Aszfaltból-e, gránitkockából-e, vagy egyéb építő anyagból?

Mi azt ajánlanók, hogy abból a pénzből csinálják meg, amit utadók cimen elszednek tőlünk. A többi melles, Lenni, vagy nem lenni, ez itt a kérdés.

FŐ A BIZALOM

Az Erdélyi Bankszindikátus igazgatósága ülést tartott, amelyen az elnökök bizalmat szavaztak és megállapították, hogy a magas kamatokat a gazdasági szükségszerűség hozza magával. A bankok nem tehetnek róla és továbbra is ragaszkodnak az elnökökhöz. Az urak maguk között csak elintézik valahogy a bizalom kérdését, gazdasági szükségszerűséggel indokolják a kamatokat, miközben szegény székelyek elpusztulnak a kamatok súlya alatt. Kiváncsiak vagyunk Gyergyószentmiklóson is bizalmat szavaznak az elnököknek?

Titulescu nem vállalta el Románia genfi képviselőt az optánsperben

(BUKAREST, szept. 13.) A Lupta értesülése szerint a kormány táviratilag felkérte Titulescu külügyminisztert, hogy jelenjen meg a Népszövetség mai ülésén, amelyen tudvalevőleg az optánsper ügyében fognak dönteni. Titulescu azonban táviratilag visszautasította a kormányt, hogy betegsége miatt a legjobb akarata ellenére sem vállalhatja el a megbízatást.

A bukaresti lap az értesüléshez azt a megjegyzést fűzi, hogy Titulescu lemondó távirata igen depressziót okozott a kormány tagjainak, mert csak a külügyminiszter az egyetlen, aki az optánsper bonyolalmas utvesztőjében el tud igazodni. Ezért a kormány érthető aggodalommal tekint az optánsper mai tárgyalásai elé.

Bratianu Vintila, szabadságáról hazatérve, hétfőn újra átveszi a kormány vezetését

Erdélyre is kiterjesztik az utjavítási munkálatokat — A kataszteri könyvek felállítását is szerepelt a tegnapi minisztertanácson

(Bukarest, szept. 13.) Tegnap délután minisztertanács volt Duca belügyminiszter elnöke alatt. A minisztertanács előtt Duca ismertette a kormány tagjaival a kölcsöntárgyalások állását és kijelentette, hogy úgy Párisban, mint Berlinben ezek a tárgyalások sikeresen haladnak előre.

A minisztertanácsról a kormány a következő hivatalos kommunikét adta ki: A mai minisztertanácson Anghelescu hadügyminiszter bejelentette, hogy a néhány nappal autószerencsétlenség áldozatává lett Rocco olasz tábornok mai temetésén meg fog jelenni a kormány képviselőiben.

Nistor közmunkaügyi miniszter a beszarabiai országutak építéséről tesz jelentést.

A minisztertanács elhatározta, hogy a folyamatban levő utjavítási munkálatokat Erdély azon vidékeire is kiterjesztik, ahol sürgős szükség van az utak megjavítására.

Ezután Stelian Popescu igazságügyminiszter a kataszteri könyvek felállításával foglalkozott. Ez annál is fontosabb probléma, mert a hatalmas petróleum-panama számai is a kataszteri könyvek hiányából indulnak ki. Végül pedig Argentinu helyettes külügyminiszter bejelentette, hogy Románia meghívást kapott a szalenikii front áttörésének 20 éves évforduló alkalmából megtartandó október 6-i ünnepségekre, ahová egyébként a szövetséges államokat meghívták. Románia speciális bizottsággal fogja magát ezeken az ünnepségeken képviseltetni.

A kommuniké hivatalosan bejelentette, hogy Bratianu Vintila miniszterelnök hétfőn foglalja el helyét és veszi át újra a kormány vezetését. A legközelebbi minisztertanács kedden lesz.

Németország a versaillesi szerződés és a locarnoi egyezmény alapján követeli a Rajna-tartomány kiürítését

Vasárnap újabb megbeszélést tartanak, amelyen Briand is részt fog venni

(Berlin, szeptember 13. A Mai Világ tud.) A locarnoi hatalmak értekezletéről mindeztideig nem kerültek részletek nyilvánosságra. A résztvevők hallgatásba burkolóznak és legfeljebb általánosságokban mozgó kijelentésekre hajlandók.

Német kormánykörökhöz közelálló értesülése szerint

bizonyos, hogy Müller-Franken kancellár az értekezleten sem tért el a német kormány eredeti álláspontjától.

Kifejtette a kancellár ez uttal is, hogy Németország a versaillesi szerződés pontjai alapján jogilag

a locarnoi megállapodások szerint pedig erkölcsi alapon követeli a kiürítésnek minden ellenszolgáltatás nélküli megvalósítását.

A német delegáció a jóvátételi fizetések összege tekintetében nem tehet összecszerü javaslatot s legfeljebb csak ahhoz adhatja hozzájárulását, hogy elsősorban a jóvátételi kérdés rendezése történjék meg, mintha a kiürítésről nem is lenne szó, mert két problémát nem lehet összekapcsolni, mint ahogy azt a franciák kívánják.

Valószínű, hogy a tárgyaló felek meg fognak állapodni azon időpont tekintetében, amikor csak a jóvátétel kérdéséről lesz szó.

Vasárnap megint gyűlés lesz a Rajna-kérdésben

(Genf, szeptember 13.) A Rajna-tartomány kiürítése ügyében tartott konferencia után,

akárcsak az elmúlt ülés alkalmával, erősen tiltakoztak a francia delegátusok a kiürítés ellen.

Egyelőre csak annyit lehet tudni, hogy a Rajna-kiürítés kérdésében nem ez volt az utolsó tárgyalás, hanem vasárnap délelőtt folytatják azt.

Briand, francia külügyminiszter elutazott ugyan Genfből, vasárnapra azonban megint visszajön, hogy részt vehessen ezeken a tárgyalásokon.

Elmaradt a nemzeti parasztpárt végrehajtó bizottságának ülése

(Bucaresti, szeptember 13. A Mai Világ tud.) A nemzeti parasztpárt végrehajtó bizottsága csütörtök estére gyűlést hívott egybe Maniu Gyula lakásán. A végrehajtó bizottsági ülés azonban elmaradt, mert Maniu Gyula még nem érkezett meg a fővárosba nyári vakációjáról.

A politikai szélcsendben feltűnést keltett a félhivatalos Viitorul híradása, amely szerint a nemzeti parasztpárt parlamenterei kérni fogják Maniu Gyulát, hogy engedélyezze számukra a parlamentbe való visszalépésüket, hogy résztvehessenek a nemsokára kezdődő parlamenti tárgyalásokon.

A Viitorul híradását a Dreptatea hivatalosan megcáfolja és kijelenti, hogy a nemzeti parasztpárt képviselői a jelenlegi parlamentben semmilyen körülmények között nem hajlandók résztvenni. A nemzetipárti félhivatalos egyébként azt az értesülést közli, hogy a régenstanács megnyitása előtt felosztatja a parlamentet és szabad választások után új parlamentet állít az ország élére.

Háromszáz összeesküvőt tartóztattak le Spanyolországban

(London, szeptember 13. A Mai Világ tud.) A francia-spanyol határról érkezett jelentések szerint a spanyol összeesküvés ügyében tegnap újabb háromszáz letartóztatás történt. A letartóztatottak között van öt volt képviselő és számos újságíró. A hatósági közegek több házkutatást foganatosítottak s Madridban és Barcelonában tüzetesen átkutatták a szabadkőműves páholyok székházait. Párisban egyes lapok híradása nyomán olyan hírek terjedtek el, hogy Alfonz királyt figyelmeztették a készülő összeesküvésre s emiatt határozta el magát a svédországi utra.

Stokholmi jelentés közli, hogy a svéd államtanács nagyarányú fogadtatásban készül részesíteni a spanyol királyt, aki spanyol hadihajó fedélzetén holnap érkezik a svéd partra. Ünnepeles fogadás után Gusztáv király diszebedet ad a magas vengég tiszteletére, majd udvari jávorszarvas-vadászat lesz, amelyen Alfonz király is részt vesz.

Eredménnyel végződött a marosvásárhelyi dalos-forradalom

Ferenczi Zsigmond beadta lemondását

(Trg-Mures-Marosvásárhely, szept. 13. A Mai Világ tud.) Pár nap előtt hirt adtuk arról a palotaforradalomról, amely a marosvásárhelyi ref. egyházi dalkör kebelében hónapok óta erjedt és az elmúlt héten öltött komoly elhatározást. A dalkör tagjai régen elégedetlenek voltak az elnök, Ferenczi Zsigmond dr. magatartásával, aki pozícióját csupán személyi érvényesülése létrájának tekintette, míg a daloskör anyagi és erkölcsi prestige vezetése alatt megsemmisítően lemorzsolódott.

Ferenczi Zsigmond dr. brüszk modorával fokozatosan elhidegítette a daloskörtől a magyar dal áldozatkész barátait, sőt a működő tagok lelkesedését is. A próbák igen gyakran részvételenül folytak le, mert a tagok nem akarták kitenni magukat újabb inzultusoknak az elnök részéről. A segesvári dalos-ünnepségen az egykor elsőrendű-képességű dalárda már csak a hivatalos programon adott életjelt magáról,

míg teljesítőképessége megsemmisítően omlott össze.

Ferenczi Zsigmond dr. maga is érezte, hogy végzetes hibák történtek a dalkör kebelében, ám azért a felelősséget magától elhárította és Haják Károlyt, a marosvásárhelyi zeneiskola kitűnő professzorát, aki karnagyi tisztelet tölti be a dalárdában, akarta bünbakul kiját szani. A tagok igazságérzete azonban Haják Károly mellé állott, aki nagyszerű zenei képességével a dalárdát nemcsak hogy magas nívóra fejlesztette, de oroszán része volt az előbb elért sikerek kimunkálásában. Éppen ezért a legmélyebb elkeseredést váltotta ki Ferenczi dr-nak igaztalan föllépése a mindenki által nagyrabecsült zene-tanárral szemben s a tagok előbb csak elmaradoztak a próbákról, később azonban nyíltan is megmondották, hogy Ferenczi dr-al tovább együtt működni nem hajlandók.

Az elmúlt héten nyílt palota-forradalom tört ki a dalegy-let kebelében,

amelyet Ferenczi Zsigmond azzal akart leszerelni, hogy maga terjesztett elő indítványt, mely bizalmat, vagy bizalmatlanságot eredményezhetett.

A szavazás kapcsán a tisztikart is leszavaztatta a népszerűtlen elnök, de még így is 13 bizalmatlansági voks esett az urnába.

Ferenczi Zsigmond erre a már nemremélt fordulatra indulatosan pattant fel, amikor azonban látta, hogy már barátaira sem számíthat, magából kikelve távozott a próba színhelyéről, később pedig írásban is beadta lemondását az elnöki tisztségről.

Marosvásárhelyen Ferenczi távozását minden oldalról helyeslés kísérte s remélik, hogy a ref. egyházi dalkör újból megtalálja békés működési vonalát és Haják Károly nagyszerű vezetésével hamarosan visszaszerzi azt az előkelő pozíciót, amely az előbbi években gyors felvirágozását lehetővé tette.

Tamási Aron kapta a Baumgarten alapítvány 150ezer lejes nagydíját

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 13. A Mai Világ tud.) Az erdélyi magyar irodalomnak, amelynek fiatal fáját külső és belső kártevők és irigykedők rágcsálják, nagy ünnepe van ma. A Baumgarten-alapítvány vezetősége Budapestén úgy határozott, hogy az idén tíz írónak juttat nagydíjat s a tíz író között, Babits Mihály és társai között, Tamási Aron is ott szerepel az előkelő névsorban. Nagy dolog ez, igen nagy.

A Baumgarten-alapítványt a legjobb, legfüggetlenebb magyar írók kezelik. Ők döntenek el, hogy kit tüntessenek ki, kit jutalmazzanak meg a hatalmas összeggel, fejenként százötven-ezer lejjel. S választásuk Tamási Aronra esett, akinek első nagy regénye, a Szűzmáriás királyfi a székely nép csodálatos hősköltőmánya, Zseniális munka, amely megmarad. Ennek a regénynek alapján kapta meg Tamási Aron a Baumgarten-díjat. A szigorú magyarországi irodalmi közvélemény

is fémbe jelezte tehát a Tamási Aron művészetének aranyát, amelyről az erdélyi irodalmi közösség régen megállapította már, hogy a legnemesebb fémbe való.

Tamási Aron fiatal ember és bátor harcos. Meg nem alkuvó publicisztikai írásai, amelyek mostanában a Mai Világ hasábjain országos feltűnést keltenek, az erdélyi magyar kultúra egyik vezető szellemének szárnyalását mutatják, éppugy, mint költői művei. Csoda-e, ha az ilyen írónak, akit ifjúságában jegyzett el a siker, ellenségei is vannak? Csoda-e, ha szertelen Szabó Dezsőnek fáj, ha erdélyi író egyebet is ír, mint odát Szabó Dezsőről? S csoda-e, ha akad ujság, amely leközi Szabó Dezső igaztalan káromkodását? A válasz most Pestről jött meg s fényesebb elégtételt nem kaphatott a Tamási Aronban megbántott erdélyi magyar irodalom.

Az új iskolai rendszer csökkent a tanulók számát

A legtöbb középiskolában megszüntetik a párhuzamos osztályokat — Az új rendszer folytán Bukarestben mindössze 700 tanulót vettek fel a középiskolák első osztályába

(Bucaresti, szeptember 13. A Mai Világ tud.) Szeptember elsejével életbe lépett az új középiskolai tanrendszer, amelynek legfontosabb újítása az, hogy a középiskolai oktatást az eddigi 8 évről 7 évre redukálta. A módosított középiskolai tanterv két részre osztotta az oktatást, egy 3 éves előkészítő gimnáziumi tanfolyamra, mely után a tanuló egy felvételi vizsga után a 4 osztályos liceum első osztályába léphet.

Igen fontos része az új rendszernek az a rendelkezés, amely a tanulók számának csökkentésére irányul. Az új rendszer öt típusra osztja fel az iskolákat és az A típusú három osztályos gimnáziumok csak egy-egy osztályt tarthatnak fenn minden évfolyamból. A B típusú három osztályos középiskolák pedig két-két osztályt tarthatnak fenn minden évfolyamból. A 7 osztályos C típusú liceumok egy-egy osztályt, a D típusú liceumok az első három évfolyamon dupla osztá-

lyokat tarthatnak, míg a felső osztályok csak szimpla osztályokkal tarthatók fenn. Az igen népes liceumok az E típusba soroztatnak és minden osztályukat megduplázzhatják. Azok a liceumok, melyek az első évfolyamukba eddig 250—300 tanulót vettek fel, a jövőben csak 150 tanulót vehetnek fel.

Az új rendszer Bukarestben óriási felháborodást váltott ki, miután ezek szerint a gimnáziumok első osztályába csak 700 tanulót vehetnek és igen nagyszámu tanuló kiszorult az iskolákból.

Jelentős módosítása az új rendszernek, hogy egyenértékűnek ismerte el a polgári iskolák bizonyítványait a gimnáziumok és liceumok alsóosztályu bizonyítványaival és a polgári iskolák növendékei a III. osztályból átléphetnek a liceumok IV. osztályába.

Az új rendszerű iskolák szeptember 24-én, de legkésőbb október elsején megkezdik működésüket.

Cuza hivei kormányalakításra készülődnek

Cuzának a miniszterelnökséget tartották fenn

(Cluj-Kolozsvár, szept. 13.) Az Adeverul legutóbbi száma érdekes hírt közöl a „Stralucitorul” című antiszemita lap egyik cikke nyomán. A Stralucitorul, mely a romániai antiszemita egyik vezető organuma, bejelentette, hogy Cuza hivei készülődnek a kormány átvételére és már meg is állapodtak a cuzista kormány tárcái tekintetében. A Stralucitorul Cuza kormányrajutásáról a következőket írja:

Alexandru C. Cuza, a románság lelke és a kereszténység fáklója, fogja megalakítani Románia jövődó kormányát, a „Lane” nagy tanácsának következő tagjaival: Belügyminiszter: J. C. Ghysa herceg. Külügyminiszter: Professor Catu-neanu (kolozsvári egyetemi tanár. Szerk.) Hadügyminiszter: Ion Zelea Codreanu. Pénzügyminiszter: Prof. George Al. Cuza (Cuza professor

fia. Szerk.) Földművelésügyi miniszter: Corneliu I. Codreanu. Igazságügyminiszter: Gr. Al. Cuza bíró (Cuza másik fia. Szerk.) Kereskedelmi és iparügyi miniszter: Scorteanu gyáros. Közoktatásügyi miniszter: Ioan I. Mota. Kultuszminiszter: Mota lelkész. Közlekedésügyi miniszter: Gheorghiu ügyvéd. Közmunkatügyi miniszter: Petheu. Egészségügyi miniszter: Fedeles professor. Munkügyi miniszter: Mitiade E. Cutava (a hírt leközlő lap szerkesztője. Szerk.)

Az antiszemita lap szerkesztője miközben Alexandru C. Cuzáért lelkesedik, a lelkesedés hevében elfelejtett tárcát biztosítani Cuzának. Ahogy Cuza professzort ismerjük, ő nem lesz tulságosan megelégedve azzal, hogy számára a miniszterelnökséget biztosította Cutava szerkesztő ur, mert a romániai antiszemita vezére magas kora ellenére

is annyira munkabíró, hogy inkább két miniszteri tárcát vállal, mint egyet.

Azért nincs semmi baj. Amíg a cuzista kormány megalakítására került a sor, Cutava szerkesztő ur még módosíthatja az antiszemita-kormány listáját.

Háromórás sztrájk volt az Unirea cukorkagyárban

Becsületsértési pert indítottak a munkások a gyár igazgatója ellen

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 13. A Mai Világ tud.) A kolozsvári Unirea-cukorkagyár 40 munkásnője ma reggel 8 órakor sztrájkba lépett, de a sztrájk mindössze három órát tartott és délelőtt 11 órakor a munkások megint felvették a munkát. A váratlan munkabeszüntetés oka az volt, hogy Giurgiu gyárigazgató ma reggel kizárta a gyár hat munkásnőjét. A többi munkásnő szolidárisak voltak kizárt kártársnőikkel és ők is beszüntették a munkát.

A különös konfliktust a gyár munkásnőinek állítása szerint az idézte elő, hogy Giurgiu gyárigazgató állandóan jogtalan pénzbüntetéseket rótt ki a munkásnőkre és a legdurvább hangon beszélt velük, válogatott gorombaságokkal és sértésekkel illetve őket. Egy ilyen gorombaság miatt a munkásnők tiltakoztak, mire a gyár igazgatója kizárta a munkásnőket.

Giurgiu gyárigazgató bejelentette a szociáldemokrata szaktanács titkárságának és a munkaügyi felügyelőségnek az esetet, ahonnan Bándar munkaügyi felügyelő szállt ki a helyszínére. Miután a gyárigazgató ígéretet tett az irányban, hogy a jövőben nem fog gorombáskodni és jogtalan pénzbüntetéseket kiróni a munkásokra, a lányok megint felvették a munkát, köztük természetesen a kizárt munkásnők is.

Az Unirea-gyári események igen érdekes fordulata, hogy az összes munkásnő egyenénként becsületsértési pert készülnék indítani Giurgiu igazgató ellen, mert legutóbb, mikor nem teljesítették a tulajdonosra vonatkozó kívánságait, reprodukálhatatlan sértésekkel illette a gyár munkásnőit.

MOZIVILÁG

Ami készülöben van

A kolozsvári „Select”-mozgó-ősi évadját szeptember 20-án nyitja meg a kolozsvári mozgó pártán összeválogatott repertoárjának első darabja idősb. Dumas Sándor „A három testőr” című filmje, amelynek főszerepét Douglas Fairbanks játssza. A film különös érdekessége, hogy Douglas Fairbanks egyik partnere a tehetséges Adolphe Menjou, aki szintén képességeinek legjavát nyújtja. A pompás film bemutatója iránt érthető érdeklődés nyilvánul meg.

Renoválják a Select-mozgót. Mielőtt még az őszi filmszezon megnyílna, a Select-mozgót átrenoválják, hogy a filmszezon megindulásával a legnagyobb kényelem biztosítása mellett szolgálhassa a nagy közönség igényeit. Újjáfestik a mozgót, a tapétát kicserélik, új szísztemával cserélték ki a világítási berendezést. A mozgó újjáalakítására egyébként még ráterünk.

ÖSSZEHIVJÁK AZ ORSZÁG ZSIDÓINAK KONGRESSZUSÁT

A zsidó vallás szervezete körül megindult harcról Niemerover dr. bukaresti főrabbi, a zsidók jogszerinti szenátora nyilatkozik a Mai Világnak

„A zsidó vallás nem lehet klerikális szervezet, amelyben a nének nincs szava“

(Bukaresti, szeptember 13. A Mai Világ szerkesztőségétől.) A romániai zsidóság körében a kultusz törvény megszavazása óta állandó az izgalom. Különösen a csatolt területek hitközségei izgatottak. Várják az országos zsidó kongresszus összehívását, melynek meg kell alkotnia a romániai zsidó egyház egységes statutumát és meg kell választania a jogszerinti szenátort. A statutumról olyan hírek jártak, hogy a regáti Uniunea Comunitatilor (Hitközségek Szövetsége) a saját szája ize szerint készíti elő a számarányban túlnyomó csatolt területi hitközségeket el akarja nyomni. A törvény szerint a kultusz törvény életbe lépése után hat hónapra kell a kormányának összehívnia az országos kongresszust. Hogyan fog ez megtörténni? Mikor? Milyen előzetes tervezetet visznek a kongresszus elé? Ki fog dönteni végső fokon az ezerfelé húzó regáti és csatolt területi neolog, orthodox, statusquo, szefárd hitközségek igényei között? S ki lesz a jogszerinti szenátor? Ezek a kérdések izgatják most mindennél jobban az ország zsidóságát.

Érdekesnek tartottuk, hogy a komplikált ügyben magához, dr. Niemerover bukaresti főrabbihoz forduljunk. A főrabbi elnöke a regáti Hitközségek Uniójának. Elnöke a regáti rabbi gyűlésének. Előbbi minőségében ezidő szerint ő képviseli a szenátusban az ország zsidóságát. Ő a legautentikusabb, aki felvilágosítást adhat.

Dr. Niemerover nyilatkozata

— Főrabbi ur, — kezdjük a beszélgetést — a csatolt területek zsidóságát rendkívül izgatja az országos zsidó kongresszus és a jogszerinti szenátor ügye. Híre jár, hogy az Uniunea Evreilor Romani magához akarja ragadni a kezdeményezést és a vezetést. Mi igaz mindebből?

A főrabbi, aki egyébként fölényesen intelligens, hatalmas diplomáciai érzékkel rendelkező pap, mosolyogva válaszol:

— Kérem, mindenekelőtt válasszuk szíjjel a regáti Hitközségek Unióját és az Uniunea Evreilor Romani-t. Ez két. S az ügy a Hitközségek Uniójára tartozik. Igaz, hogy a két intézmény vezetőségében azonos személyek is vannak. De azért az Uniunea Evreilor Romani csak annyiban foglalkozik ezekkel az egyetemes zsidóságra tartozó ügyekkel, amennyiben minden zsidó kérdés érdekli. Ha érdekli őt az,

hogyan megverik vagy megkárosítják egy város zsidóit, kell hogy érdekelje a romániai zsidóság egész jövőjét eldöntő kongresszus és statutum is.

— A jogszerinti szenátorság?

— Ez a kérdés nem olyan fontos és nem is aktuális. A törvény szerint mindaddig, amíg a zsidó egyház statutuma elkészül és amíg a statutum alapján a jogszerinti szenátort a hitközségek megválasztják, addig én képviselem a zsidóságot a szenátusban. Három fázisa van ennek a folyamatnak. Mégpedig: a statutum elkészítése, ennek elismerése a kormány részéről s a statutum alapján a jogszerinti szenátor megválasztása. Az első

fázis is két részből áll: a törvény szerint

október végéig létre kell jönnie a kormány részéről egy körrendeletnek, amely megmondja, milyen legyen a kongresszus szervezete, milyen formában üljenek össze a zsidó hitközségek. Nem tudom, mi lesz az összehívás formája. Azt sem tudom, mikor lesz meg a kongresszus, ezt nem mondja meg a törvény. Csak annyit mond:

a törvény szentesítése után egy éven belül

el kell készülnie. S még el sem kezdtek a végrehajtási utasítás szövegezését.

„Erdélyben azt hiszik, hogy mi eláruljuk őket...”

— És ki foglalkozik most hivatalosan ennek a sürgetésével?

— Kérem, — folytatja a főrabbi élénken — Erdélyben tévesen még mindig azt hiszik, hogy itt mi, régi királyságbeli zsidók, eláruljuk őket. Nyugodtan mondhatom, hogy erről szó sincs. Valóban kértük, hogy az ünnepek után kezdhesük el a diszkussziót a kormánnyal. És ne feledjék el, hogy a kongresszuson szeretnénk előbb általános, elvi kérdésekről,

a romániai zsidóság egész életére kiható nagyjelentőségű szervezeti és kulturális kérdésekről tárgyalni

s csak azután személyi kérdésekről. Hiszen voltaképpen ezért harcoltuk ki a kultusz törvény idevágó intézkedéseit, amelyekre büszkék lehetünk.

— Milyen lesz ez a szervezet, főrabbi ur?

— Vallásunk életét — folytatja hűvel Niemerover dr. — a judaizmus és a mozaizmus harmóniájában kell megszerveznünk.

A mi vallásunk nem lehet klerikális szervezet, amelyben a nének nincs szava!

A judaizmus szellemét és Jiszroélnek, tehát a népnek követelményeit kell egyformán szem előtt tartanunk. A vallás, az istentisztelet, a torakultusz mellett

nem szabad megfeledkeznünk a szociális és filantrop intézmények egységes szervezésének problémájáról sem,

amelyeket a statutumnak rendelkeznie kell ölelnie. Tetszik már látni, miről van itt szó? Óriási horderejű kérdésekről. S ne feledjük: biztosítanunk kell végre a rabbik és a többi hitközségi alkalmazottak gazdasági helyzetét is a jog szellemében, mint mindenütt másutt megtették ezt, csak nálunk nem.

— És a politikai szervezet sokat vitatott kérdése?

— Ez nem tartozik a hitközségek gyűlésére. Itt nem lehet szó politikáról, bár rendkívül érdekes kérdés, hogy lehet-e az ország zsidóságát egységes politikai szervezetbe összehozni. A hitközségek szervezete

nem politikai lesz, hanem kulturális és szociális.

— Az államhoz való viszony?

— Nem lehet elfeledni, — feleli a főrabbi — hogy Romániában élünk. Szervezetünknek olyannak kell lennie, amely a judaizmus érdekeinek

megfelel és megfelel a román állam érdekeinek is.

Ki volna a legalkalmasabb szenátor?

— Ha megengedi, főrabbi ur, azért mégis szeretnénk tudni véleményét arról, hogy a jogszerinti szenátorságra kit tart legalkalmasabbnak? Erdélyben azt tartják, hogy a legnépesebb

Még egy erdélyi ember keveredett a Stinnes-féle kötvénypanamába

Gross Béla a Foresta volt igazgatója Erdélyben vásárolta össze a német kötvényeket

A bécsi rendőrség mint tegnap röviden jelentettük, őrizetbe vette Gross Bélát, a kolozsvári körökben ismert fatermelőt és kereskedőt, aki az ellene emelt vádak szerint belekeveredett ifj. Stinnes Hugó hadikölcsönkötvény csaláji ügyébe. Gross előkelő családból származik. Édesapja tekintélyes ügyvéd volt Poprádon, aki a tiszteletbeli megyei ügyész címét is viselte.

Erdélyben nagy fetelepek tulajdonosa volt, majd Budapestre ment és a Foresta fatermelő részvénytársaság vezérigazgatója lett.

Már a háború előtt sok millióra becsülték vagyonát. Budapesten is költséges életmódot folytatott. Onnan a Bécs melletti Badenbe költözött, ahol szép villát építtetett magának.

A rendőrségtől Gross Bélát ma átvitték az országos törvényszékre, ahol elrendelték ellene a vizsgálati fogságot. Ma megállapították róla, hogy a rendkívül vagyonos ember frankspekuláció következtében szegényedett el. Később a Stinnes-cég hamburgi igazgatója, Nothman közvetítésével összeköttetésbe került a Stinnes-céggel és azt remélte, hogy ezen a révén hatalmas vagyonra fog szert tenni. Reménye az azonban nem váltak be.

A német hadikölcsönkötvénycsalás ügyébe 1926-ban keveredett bele. Az ifjabb Stinnes Hugót körülvevő emberek, akik folyton vakmerő üzleteken törek fejüket, szemet vetettek a külföldön élő németekre, abban a feltevésben, hogy tőlük poton áron összevásárolhatják majd a hadikölcsönkötvényeket, amelyeket aztán mint régi szerzeményt, a törvényben megál-

orthodox egyház fogja a szavazatok többségét megkapni a választáson.

Niemerover dr. megfontoltan, mosolyogva felel:

— A jogszerinti szenátorság nem illeti az Uniunea Evreilor-t, nem illeti a bukaresti főrabbit, nem illeti a regáti hitközségek elnökét. Ugy képzelm azonban, hogy megilleti dr. Niemerover-t, aki elnöke ezeknek a szervezeteknek, a rabbik egyesületének, a Bné Brit páholyának stb. Azonfelül tud románul és dolgozott 30 évig azon a posztón, ahol áll. Aki szintetikus rabbi, mert tagja a cionista executiv komiténak s elnöke annak a rabbi gyűlésének, amelyben számos orthodox rabbi is van. Nem elfogult semmilyen irányban, mert a szintetikus judaizmust vallja.

Ha nem volna dr. Niemerover, akkor ki kellene találni!

Mert szerencse ugyebár, hogy ilyen komplikált helyzetben van valaki, aki a széthúzó irányokat gondolkodásában egyesíteni tudja.

Mindezt olyan objektív hangon mondja a főrabbi, mintha nem önmagáról beszélne, hanem harmadik személyről. Aztán hozzáteszi:

— A döntés egyébként a zsidóságot illeti, a kormány — dicséretére legyen mondván — nem is próbál beleelegyedni a mi belső kérdéseinkbe. S a zsidóság küldöttei bizonyára bölcsen fognak határozni.

A beszélgetés, amely nemcsak a zsidóságot, hanem az egész erdélyi közvéleményt is bizonyára élénken fogja érdekelné, ezzel véget is ért.

lapított fokozott valorizáció útján értékesíthetnek,

különösen a Bánságban és Erdélyben élő németektől igyekezett Gross sok segítőtársal együtt a német hadikölcsönkötvényeket poton áron összeharócsolni.

Ezeket a kötvényeket Brassóba vitette, ahol mindenféle manipuláció útján hamis lepecsételéssel olybá tüntette fel őket, mintha a világháború idején vásárolt kötvények lettek volna, tehát nagyobb összeggel értékelendők fel a hivatalos beváltás során.

Grossnak ezekért az üzletekért a Stinnes-konzorcium igen nagy jutalékot ígért, de állítólag nem fizette ki neki. A nyomozás során Gross részleges vallomást tett, de azt hajtogatta, hogy mindent ifjabb Stinnes Hugó hamburgi vezérigazgatójának, Nothmannnak utasítására tett és állítólag nem volt informálva a hadikölcsönkötvények tömeges összevásárlásának céljáról. Az osztrák hatóságok egész sereg tanut hallgattak ki ezzel az ügygel kapcsolatban, de a helyzet még egyáltalában nem tisztázódott.

Chamberlain nem vonul vissza

(Páris, szept. 13.) A Le Petit Parisiennek a Bermundákról érkezett jelentése szerint Chamberlain nyilatkozott a nyilvánosság részére. Az angol külügyminiszter megcáfolta a visszavonulásáról elterjedt híreket. Kijelentette, hogy már újra friss erőben érzi magát, mert a tengeri ut használt s novemberben visszatér ismét a birodalom külügyének vezetésébe.



Endes Árpád, a betörőkirály, tizenöt évi börtönbüntetés után kiszabadult a szegedi Csillagbörtönből és beszámol életéről a Mai Világ munkatársának

Megesküdött édesanyja sirján, hogy nem követ el több betörést

(Budapest, szept. 13. A Mai Világ tud.) Néhány nappal ezelőtt megoszlott a szegedi csillagbörtön nehéz vaskapuja és egy fáradt, megtört arcú férfi lépett ki a verőfényes napstílusba. A barázdás, szomorú ember meg torpant. Becsukta szemét, azután, mint, aki egy hosszú, nehéz álom után felébred, megdörzsölte szemét és tétozva léptekkel elindult a Szabadság, — az Élet felé.

A szomorú vándor nem más, mint Endes Árpád, a békeidők koronázatlan betörőkirálya, aki éveken keresztül tetegésben tartotta egész Magyarországot, egyidőben Erdélyben is „dolgozott”; sőt több ízben a kolozsvári börtön lakója is volt. Endest már valósággal misztikus legenda-kör vette körül, annál is inkább, mert embervér sohasem tápadt betörőszerszámokhoz szokott kezéhez. A híres betörő-fejedelem, számtalanszor megszökött a különböző fegyházakból, míg ezenkilencszázharmincháromban egy revólveres harc után ártalmatlanná tették és jogerős bírói ítélettel tizenöt esztendő fegyházbüntetéssel sújtották. Endest egy egész rendőrszakszáz kísértette a szegedi csillagbörtönbe, ahonnan tizenöt év után megszabadult ki.

A rettegett betörőkirály a tizenöt éves csillagbörtönbéli életéről, az alábbiakban számol be a Mai Világ munkatársának:

Indulás a börtön felé

Hol is kezdjem? Mint a legtöbb külvárosi munkás család gyermeke, én is már korán az utcára kerültem. Voltam zsebtolvaj, vasúti tolvaj és mikor bizonyos „közügyességet” fedeztek fel bennem társaim, rövid úton kiképeztek és kasszafuró lettem. Magam sem tudom a szármát, de legalább kétszáz betörést követtem el. Európa összes rendőrségei díjakat tűztek ki fejemre és ennek a hajtvadászatnak végül is áldozatává estem. Keresésem! akkori detektívönök emberei Budapestén elfogtak és én már nem tudtam újra kiszabadulni. Tizenötévi fegyházbüntetést kaptam és bekerültem a csillagbörtönbe. Senkisé tudja, mit jelent ez a szó: Csillagbörtön! Megkísértem leírni az ott eltöltött évek kálváriáját.

A Csillag-börtönben

A híres fegyintézetből lehetetlen a szökés. A régmódi sötét, nyirkos kazamaták fojtó levegője valami halálos dermedtségbe borít mindent. A szigorú fegyőrök, komor, zord arcok, gépiesen végzik melük szolgálatukat és a rabok beletörődve a tehetetlenségbe, mint az élő halottak lehorgasztott fejével, engedelmesen átadják magukat a „minden mindegy” szomorú törvénynek. A lábaimra hét kilós vasgolyókat öntöttek és én is megadtam magamat soromnak. A súlyosan büntetett rabok — velem együtt, — kétfős kísérettel, külön udvaron sétáltunk mindennap egy órát. A kép rettenetes volt. Mint a halottak menete. Sápadt, fehér arcok meredtek ki a darócruhákban. Az alakok fénytelen szemek, réveteg tekintetével néztek egymásra az élet hajótöröttjei. Itt már megszűnt az agy, a gondolat aktivitása. Elpusztult lelkek néma, vizíószerűen keringett kísérteties pontos-sággal a katasztrofált, kopár börtön-szigetén. Estenként a koromsötét, nyirkos cellában, néha irratóztos jeleneteknek voltam fültanúja. A szomszédos cellákban gyilkosok rémképeket lát-

tak. Verték, ütötték a csupasz falakat. Artikulálan hangon, térdreborulva ülték el a véres holttestek szellem-alakjait. Hallottam zokogóhangú fohászt is. Egy gyermekgyilkos apa éjszakánként imádkozott a kis halott-hoz és a képzelt gyermek nevét úgy ejtette ki, annyi gyöngédséggel, szeretettel, hogy a fásult fegyőröknek is könny szökött szemükbe.

Akik elfelejtettek mosolyogni

A félelmetes éjszakák nákem is sok, sok fájdalmat okoztak. Nekem csak édesanyám van. Egyetlen fiából gyenge lett és én a deszkaágyon fekve hányszor elcsúsztam: — édes, drága jó anyám!

Nehezen teltek el a szörnyű évek. Már nem is gondoltam a szabadulásra. Engedelmes, elkínzott rabszolgájává váltam a szenvedéseknek. Egy embergép voltam, értelem nélkül, amit fegyveres emberek igazgattak évtizedeken keresztül egyforma mozdulattal. Felkelés, — kosárfonás, — ebéd, séta — fonás és azután vissza a cellába. Megszűnt a reggel és az est közötti különbség. Idő — a fegyházi élet, — emlékek, — minden egybeolvadt. A súlyos vasgolyók néhez láncjai pokoli zenével kísérték az eltompult értelem sötét árnyképeit. A kazamaták lakói nem féltek a haláltól. Mosolyogni, nevetni régen elfelejtettek.

Ilyen hangulatban voltam, mikor egy pár héttel ezelőtt a fogházigazga-

tó magához hivatott. Becsületés, kéék szemével rám nézett s így szólt: Árpád, a jövő héten szabadulsz. Bambán néztem rá. Az öreg fogházigazgató ismerte már ezt a jelenetet. Rátette kezét vállamra s azt mondta: Javulj meg Árpád, szegény édesanyád megérdemli. Ebben a pillanatban összefutott előttem a világ. Leborultam az őshajú igazgató előtt s mint egy kis gyermek, feldokló zokogással, összefüggéstelenül beszéltem hozzá.

Írtóztos hosszú volt az a pár nap. A szabadság! Ez az érzés töltött be éjjel-nappal. Az életosztón ébredése visszaadta érkeimet. Azután ült a szabadulás órája. A derék fogházigazgatótól és a fegyőröktől búcsút vettem és zsebemben a szabaduló levéllel elhagytam tizenöt évi szenvedésem színhelyét. A kosárfonásból szerzett kevés pénzzel feljöttem Pestre. Itt tudtam meg, a szomorú hír: édesanyám meghalt. Kimentem a temetőbe és az én drága édesanyám sírjára valósággal rázuhantam. Átöleltem a hideg kőkeresztet és ott megfogadtam, hogy soha többé bűncselekményt nem követek el.

Dolgozni fogok, mint a többi ember s minden vasárnap virágot viszek az én fehérhajú édesanyám sírjára...

Eddig szót Endes Árpád önvallomása. A hajdani betörőkirályból az élet egyszerű, szármalmas figurája lett, aki tizenötévi fegyházélet után megtért a temető szelid, békét hirdető virágaihoz...

Vágó Andor.

Egy terhes asszonyt hasbarugott a 9-es csendőrezred egyik kapitánya

A rugás következtében holtan hozta világra gyermekét a súlyosan bántalmazott anya

(Temesvár, szeptember 13. A Mai Világ tudósítójától.) Temesvár lakosságát egy a maga nemében páratlan brutalitás tartja izgalomban. A Dimineața közlése szerint a Temesvár gyárvárosi II. kerületi rendőrkapitányságon tegnap megjelent Eremia postai kézbesítő felesége, hogy panaszt tegyen Dominte Simion 9. csendőrezredbeli csendőrkapitány ellen.

A kerületi rendőrség vezetője beidéztette a kapitányt, aki meg is jelent. Mialatt a rendőrségi tiszt-

viselő a feleket kihallgatta, ezek összeeszkettek és a csendőrkapitány nekiugrott a terhes asszonynak és teljes erővel hasbarugta. Az áldott állapotban levő nő rögtön eszméletlenül esett össze és a mentők a Béga szanatóriumba szállították, hol az éj folyamán holtan hozta világra magzatát. Eremiané állapota súlyos.

A II. kerületi rendőrség vezetője jelentette az esetet a téparancsnokságnál és a kapitány ezredénél. A katonai hatóságok megindították az ügyben a vizsgálatot.

Befejezték a lipcsei utépitési konferenciát

Kolozsvárról Lakatos István mérnök vett részt a kongresszuson

(Cluj-Kolozsvár, szept. 13. A Mai Világ tud.) Lakatos István mérnök, Kolozsvár utépitési referense most tért vissza a lipcsei utépitési kongresszusról és tapasztalatairól a következőkben számol be olvasóinknak:

— A kongresszuson, melyen közel ezer mérnök vett részt, a német utépités legjelesebbjei tartották meg konferenciájukat. Múltán az előző évek kongresszusai az elhanyagolt utak javítási lehetőségeit, pénzügyi módokat és leggazdaságosabb utügyi eljárásokat megtárgyalták, a kijelölt programokat pedig nagyrészt keresztvitték, ez év előadás sorozatánál, már olyan szempontokat tehetek diskuszió tárgyává, melyek az utépitők figyelmét az utak és ezekkel kapcsolatos műtárgyak esztétikai elgondolása felé terelik.

— Az előadásokkal párhuzamosan számtalan vetített képen mutattak rá a szép utvonalevezetésre, a városképnek helyesen elhelyezett utakkal való emelésére és az utépitéssel szorosan összefüggő műtárgyak: hidak, közúti járművek megállóhelyei, reklámozlopok, mentőszigetek stb., elhelyezésére a városkép esztétikai hatásának fokozására. Örökbecsült műtárgyak építéséről éppen olyan fontos az anyagnak és a konstrukciónak az architektúrája, mint akár a pénzügyi, akár a sztatikai feltételek. Például nem szabad régi város részt sem beton, sem vashid konstrukciójával megölni, mikor rendelkezésünkre áll a kőanyag, mellyel nemcsak jó hidak építhetők, de a városkép archaikus jellegét megőrizhetjük.

— Ugyanezen elv mellett építendő már meglevő régi emlékekben gazdag tájakon az utakkal kapcsolatos hidak és egyéb műtárgyak. A már meglevő városkép minden az uttal kapcsolatos építménynek megadja az esztétikai keretét. Az utcákon elhelyezett izléstelen, a kilátást zavaró, a városképet degradáló reklámokról sem feledkeztek meg. Be kell vallanunk, hogy a szempontból Kolozsváron klasszikus példáit kapjuk az izléstelenségeknek. A sok és lehetetlenül elhelyezett vásári reklám agyonnyomja a városnak különben nyugati jellegét. A fenti szempont látszólag nézve ártisztikusan, stílusosan fog hatni a Cal. Decebalon épülő új vashidra.

Arra a kérdésemre, hogy a város segélyével tette-e meg a tanulmányutját, Lakatos mérnök azt a lakonikus választ adta: Nem, a saját költségeimen utaztam. A város költségvetése amúgy is szűk keretek között mozog, abból nem lehet a mérnököket minden évben külföldre küldeni. Egy mérnök két hetes külföldi tanulmányutja a legszerűsebb körülmények mellett 12.000 lejbe kerül és ebből az összegből már husz négyzetméter aszfalt vagy kiskockaburkolatot lehet beton alappal együtt lefektetni.

Zeneiskolai beiratások

után rendelje meg kottáit a

Hegecúš

kottásboltból,
Oradea-Nagyvárad.

Megnyílt

ujjonan átalakítva

Diamanstein Lázár

női és férfi konfekció üzlete!

Elegáns

női köpönyegek, kész és rendelés után
férfi ruhák kaphatók.

Nagy választék női szőrmebundákban

Valódi női szőrmebunda	7500 Lei
Elegáns női köpeny, szőrmével	2500 Lei
Divatos trenchkot	1750 Lei
Finom plüssköpeny, szőrmével	4000 Lei
Leányka köpeny	1350 Lei

Ha tíz percig miniszter volnék...

Előbb az újságíró elmondja, mit látott, mit hallott az élet forgatagában reggeltől estig, amíg riport után járt

(Cluj-Kolozsvár, szept. 13. A Mai Világ tudósítójától). A tegnap akadémikus az év többi napjain az imaginárius lehetőségek napja volt. Az újságíró reggel hegyesre fente ceruzáját, noteszét mellényzsebébe süllyesztette és elindult egy haladó város keresztmetszetében eseményeket kutatni. Meleg volt. Az utcán gondterhes emberek rohantak, mások arról vitakoztak, hogy holnap vajon lesz-e mit enniük. A nyárutó kiháló napsugarai aranyos hullámokban öntötték el az utcákat, ahol sorsok vonszolták a fáradtságot.

Az újságíró pedig hegyesre fente ceruzájával mindent lejegyezett, amit a sok nyomorúságban látott és hallott, a jegyzetét pedig felajánlja készséggel néprajzi múzeum avagy kortörténeti gyűjtemény számára: mert hátha egyszer ő is miniszter lesz majd...

„Sírnak az utcán az „anyagok“

Az utcákon mindenki mondanivalót akart valamit és mindenkinek kegyes panasz szorította a torkát. Az első „anyaggal“ a Főter sarkán találkozott össze. A nevét nem tudom, ő sem az enyémet egyszerűen csak szerkesztő urnak szólított. Aztán emlékeztetett valamire:

— A multkor szóltam már kérem szépen, hogy tessék valamit írni a nyugdíjakról. Ez szenzáció lesz. Olyan kicsi, hogy belőle megélni nem tudunk.

— És ez magánál szenzáció?
— Igen, mert ha tiltakozni akarunk a gyűlést nem engedélyezik számunkra.

Az „anyagot“ közelebről szemügyre vettem: gyengén sántított, a balhába azonban szétfagyasztottan recsegett. Az Isonzónál hagyta a szerencsétlen, még akkor amikor az emberek egymást gyilkolták. Most pedig nem tud dolgozni. A mulhába is kikopott a sok használatból és nem tud újat venni magának, mert a szájától sincs már mit elvonnia annyit éheznek. Hiába próbálom megértetni vele, hogy más országban a hadirokkantakat az állam rendszeresen eltartja és nálunk is így lesz ez, csak javuljanak a viszonyok. Hitetlenül rázza a fejét és hangos zokogás közepette tör ki belőle a kollektivitás meghatározása:

— Ha csak egyedül volnánk: de gyermekeim vannak, akik nyomorognak és átkozzák az apjukat, mert nem képes eltartani őket. Azonkívül rajtam kívül százával vannak még olyanok, akik szintén csak ezt sirják: mi lesz velünk?...
A mulhába rokkant már nem hitt nekem, hiába biztattam. Közbe egy munkástügyi „szakértő“ is hozzánk csatlakozott: rongyos volt, cipőjéből egy hatalmas újszerű tákolmány kandikált ki. Azt mondta, hogy speciális műtalpot hord. Optimista.

— Na, na azért nem kell ugye elkeseredni. Hány munkás van ma munkanélkül és mégis vigan bíráják az életet. Menjen csak el a szerkesztő ur és nézze meg a statisztikát. Sokkal több a munkanélküli mint a tavaly és már napszámos munkát is vállalnak, csak hogy megélhessenek egyik napról a másikra. Nekem is ígértek már állást...

Nő a forgalom: a tragédiák is felszaporodnak

Később már többen jártak az utcákon. Mindenféle emberek, a kereskedők az ajtóik előtt állottak és ha valaki hogylétük iránt érdeklődött, szarkasztikusan vicceltek:

— Jól mennek az üzletek: stabilizálta magát az üzletellenség.
— Már megkértem a csődöt.

Arra azonban már nem jutott elég idő, hogy az üzleti panaszokat részletezzük. Egy betétessel találkozottam.

— Megirhatja kérem, hogy új platformot találtak a kiegyezésre és mi vissza kapjuk a pénzeinket.

A betétes tele volt reménységgel, mert a szerencsétlen, harminc éves fejével varrógépen össze kuporgatott hozományát veszítette el a „gazdasági“ konszolidáció omladozó principiumain.

Valakit elgázolt egy autó. A Malom-ucca hársfákkal szegélyezett alléján iskolás gyermekek csapata haladt lehajtott fejjel: pótvizsga szezon van és a kisebbségi tanárok megtört hadát a kisebbségi diákok bukott, pótvizsgára kényszerített tömege váltja fel. Mindenki izgul. Közben panaszkodnak:

Nyilvánossági jog... államsegély: régi anyagok az újságíróknak, amelyekről azonban még sokat fognak írni, mert a mai napig is megoldatlan problémákként szerepelnek államéletünkben...

A gazdasági krízis utvesztőjében

Az eseménykeresés során az adóhivatalra is sor kerül. Teljes gőzével működik az adórpés. A sötét kis udvarban árvereznek. Hívatásos ócskások és zugkereskedők visszafojtott lélegzettel lesik a kikiáltót: először... másodszor és...

Megperdül a dob, kopott butorok ócska dílmok fölött, amelyeket az adófizetésre képtelen polgároktól szedtek el, hogy az államháztartás egyensúlyát biztosíthassák.

Az ajtóknál verejtéket izzadó emberek tolonganak. Szídják a vasutat, átkozzák az egész gazdasági rendszert, amely fojtogatja az ipart és kereskedelmet.

Az ipar és kereskedelem reprezentánsai: „szerkesztő“ így... úgy... mi hír a külföldi kölcsönről... tönkremegyünk.

Valahol a háttér mögött panamárról suttognak... Megint ellopták az emberek pénzét. Az illető a részleteket is tudja, csak nem mer szólani. Hiábavaló minden: az egzisztenciák elvesznek a gazdasági krízis utvesztőjében. Ezt, a néhai kereskedő is elismeri, aki nyomorában a gyengén hajtó közvetítési üzletekre adta magát.

Délután félkettő. Az adóhivattal szemben, a törvényszék épületéből szuronyos katonák között lesoványodott, fáradt emberek és nők, vánszorognak, a kommunista per vádlottjai: a fogházba viszik őket ebédelni...

... ha tíz percig miniszter volnék, megnézném, hogy mi igaz abból, amit a riport után loholó újságírónak egy nap alatt elpanaszoltak az állampolgárok...

Seress Miksa

APRÓHIRDETÉSEK

Ebben a rovatban minden szó 2 lej. Vastagabb betűvel szedve 4 lej. A legkisebb apróhirdetés 25 lej. Álláskeresőkre részére egyszeri hirdetés 20 lej. — Az apróhirdetések díja előre fizetendő

„Piros rózsá“ jellegre levél van.

Ki lenne szórakoztató partnere két fiatal leánynak „Ősz“ jellegre a kiadóhivatalban.

Főtértől pár lépésnyire gyönyörű szép szoba, fürdőszobával; ugyanott irodának vagy orvosi rendelőknek alkalmas három szoba azonnali kiadó. Bővebbet Mester-ucca (Strada Bob) 2. a házfelügyelőnél.

Lakótársanót keresek csinosan butorozott szobába, fürdőszoba használattal. Cim a kiadóban.

Francia nyelvleckéket adok kezdőknek és haladóknak. Irodalomból is. Cimet a kiadóban.

Horvát Géza diplomás balletmester, a kolozsvári Román Opera szolótáncosa, elvállal mérsékelt számban, kiképzésre növendékeket a ballet, a rakter és mondain táncokból. Elvállalja azonkívül kisebb csoportok ritmikus tanítását, valamint artisták képzését. Jelentkezések a Román Operában d. e. 10—12-ig.

Veszek ócska férfi ruhát, legmagasabb árban a volt Biasini szállodában, Strada Avram Iancu, volt Petőfi ucca 18, jobbra, háttal az udvarban. Adóli Jakab.

Van szerncsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, hogy Mode de Paris divatszalonomat a Strada Vlahuta (volt Bolyai-utca) a városi vízművekkel szemben helyeztem át. Vállalok angol és francia női ruhavarrást, ugyintén női és férfi fehérneműt, kézi és géphímzést, előnyomtatást jutányos áron. Szíves pártfogást kér: Mode de Paris.

Órakovvelést vállal mérlegképes könyvelő. Cim: a kiadóban.

Kiadó egy üres szoba 15-ére. Lépcső ucca 9.

Román, angol, francia, német, magyar olasz, szláv stb. fordítások. — Levelek, kérvények, periratok, tudományos, műszaki közgazdasági, irodalmi cikkek stb. Másolások, sokszorosítások. Dr. Mandel fordító-iroda, Str. Rălu (v. Kötő-ucca) 2. szám. Telefon 831.

Egy házasság telek olcsón eladó azonnal beköltözhető. Kisfaludi-ucca 8.

Hotel Metropol Bukarest

A királyi palotával szemben

Modern confort!

MAI VILÁG

minden olvasója

Modern confort!

15% kedvezményt kap a szobaárakban

ha felmutatja ezt a hirdetést!

Sportember Ön?

Akkor bizonyára legjobb klubtársa a budapesti

NEMZETI SPORT

Hétköznap 6 lej, hétfőn 15 lej

A BUDAPESTI TOLNAI VILÁGLAPJA

minden számához egy keménykötésű

teljes regény ingyen!

Ara 40 lej

Erdélyi Leszámitoló és Pénzváltó Bank Részvénytársaság

Cluj-Kolozsvár, Főter 29.

Sürgőnycim: ESCOMPTE.

Telefon: 16, 11—98, 11—99

Foglalkozik a bankszakma összes ágával

VIATA

CLUJ STR. REG. MARIA 36

Telefon 194

NYOMDAI MŰINTÉZET

HÖNIG & LEDERER

Elvállal minden könyvnyomdai és könyvkötészeti munkát elsőrangú kivitelben és a legjutányosabb árak mellett.

KÉRJEN MÉG MA AJÁNLATOT!

SPORTVILÁG

Budapesten lesz 1930-ban az első futballbajnokság

(Zürich, szeptember 13. A Mai Világ tud.) Ma jutottak nyilvánosságra a zürichi futballkonferencia részletei. Ezek közül a legfontosabb az, hogy a világ-bajnokságokat minden négy évben a FIFA kongresszus székhelyén rendezik meg. Minthogy az első világ-bajnokság 1930-ban lesz és ekkor a FIFA kongresszus Budapesten fog ülésezni, így tehát az első futballvilág-bajnokság színhelye is Budapest lesz.

A világ-bajnokságot egy országban kell megrendezni épügy, mint az olimpiást, csak az a különbség, hogy azon minden állam a legjobb csapatával vehet részt, tekintettel arra, hogy játékosai amatőrök vagy professzionisták. Ha több mint tizenhat nevező van, akkor a bajnokságot két turnusban bonyolítják le.

Az első világ-bajnokságra 1929 január 1-ig kell beküldeniök a nemzeteknek nevezéseiket a FIFA titkárságához.

A Ferencváros élete legnehezebb küzdelmét az Admira ellen vívta

(Bécs, szeptember 13. A Mai Világ tud.) Az eddig lefolyt Közép-európai Kupamérkőzések legizgalmasabb küzdelme volt a Ferencváros-Admira összecsapása.

A bécsiek, bár elismerik a magyar bajnok fölényes tudását, magát a mérkőzést nem tartották olyanoknak, amely az erőviszonyokat megfelelően tisztázza volna. Biznak az erejükben és most minden erővel azon vannak, hogy vasárnap Budapesten bizonyítsák be vesésgük irrealitását.

A Ferencvárosiak 2:1 arányú győzelmét csak akkor lehet kellőképpen értékelni, ha meghallgatjuk vezetőjük, Szigeti Imre szavait, aki a következőket mondotta a Mai Világ munkatársának:

— Olyan küzdelmet, amilyent a Ferencváros és Admira vívtak egymással, még nem láttak Bécsben.

— Életünk legnehezebb és legizgalmasabb mérkőzése volt ez a játék,

amelyben minden tudás és technika mellett az elszántság és a megpattanásig feszült idegek domináltak.

A most vasárnap Budapesten lezajló revánsmérkőzés bírása a prágai Zeisek lesz.

Ismét kísért az olimpiai adószedés...

(Bucaresti, szeptember 13. A Mai Világ tud.) A kerületi szövetségeknek most küldte el körlevelét az FSSR központja, hogy folytassák az olimpiai adószedést. A Curentulban most Pamfil Seicaru hatalmas cikkben támad az egész eddigi rendszert, a régi adók elszámolását követeli, amelyek nyomtalanul eltűntek és főleg az állami támogatást és ellenőrzést sürgeti, mert az eddigi rendszer homályos ügyvitele csak arra jó, hogy az ország amugyis agyonkompromittált sportéletét még neveltessebbé, szánalmasabbá és életképtelenebbé tegye.

A magunk részéről csak a legnagyobb mértékben helyeselni tudunk a bukaresti lapírsunknak. Legtöbb ideje lenne már Augias istállóját kitakarítani. A párisi és amszterdami arcpirító és országunk jó hírét súlyosan sértő eseményeknek, szállodai számlák ki nem fizetése stb., többé nem szabad előfordulniok.

KÖZGAZDASÁG

A Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara bíróság elé állítja a kukoricával spekulálókat

Fontos kérdések szerepeltek az igazgatótanács csütörtök esti ülésének tárgysorozaton

(Cluj-Kolozsvár, szept. 13. A Mai Világ tud.) A kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara igazgató tanácsa csütörtökön este 7 órakor tartotta szeptember havi rendes ülését. Az elnöki tisztet Negrutiu F. János kamarai elnök töltötte be. Társelnökök pedig Pop Sever és Wertheimer Miksa kamarai alelnökök voltak.

Az ülés az ügyvezető igazgató-ság részletes jelentésének felolvasásával vette kezdetét. A jelentés beszámol arról, hogy a magyar kormány annakidején iparfejlesztési célokra gépeket adott használatra, amelyet a román kormány szintén meghagyott. Az államsegély számba menő ipari gépeket a kereskedelmi és iparkamara a felsőbb hatóságok intézkedésének megfelelően a napokban átadta a kiszemelt iparosoknak.

Érdekes pontja a beszámolónak a tengerivel való spekuláció leküz-

désére a minisztérium ugyanis átiratot intézett a Kamarához, mely szerint a kormánynak tudomására jutott, hogy különösen a szárazság által sújtott vidékeken a tengerivel meg nem engedett üzérkedés folyik, amit a Kamarának kell megakadályozni. Az igazgatótanács elhatározta, hogy bíróság elé állítja a spekulánsokat.

Szó volt még az állatvásárok megrendezéséről, valamint arról a sérelmes intézkedésről, amely kimondja, hogy mindazon iparosoktól meg kell vonni az iparendélt alkik adóhátralékban vannak, melyről egyébként a Mai Világ néhány nappal ezelőtt részletes cikkben beszámolt.

Miután kimondották, hogy tisztviselői segélypénztárt létesítenek, az ülés a Kamara üresedésben lévő két titkári állás betöltésének megvitatásával ért véget.

Az Erdélyi Bankszindikátus Nagyváradon megtartott igazgatósági ülésén az adótörvény huszonnegyedik szakaszának megváltoztatását követelték

(Oradea-Nagyvárad, szeptember 13. A Mai Világ tud.) Az Erdélyi Bankszindikátus igazgatósága ma délután dr. Gyárfás Elemér elnökletével ülést tartott, amelyen Horváth Árpád társelnök, Szemere Miklós nagyváradi és Horváth Sándor marosvásárhelyi alelnökök, Peceak Aladár székelyudvarhelyi, Gál Péter zilahi, Kandel Lajos tenkei, László Endre kolozsvári, Turner Albert szatmári, Missinger Miklós

szászrégeni, Mezei Ferenc szatmári, dr. Demetrovics Elek, Grosz Ignác, Kelemen Vilmos, Korda Kálmán, dr. Ehrlich István, dr. Tamás Ferenc és Mezei Miklós nagyváradi bankigazgatók, valamint dr. Váradi Ödön és Berivoy István vettek részt.

A bankszindikátus igazgatósága foglalkozott a legutóbbi időkben történt sajtótámadásokkal, amelyek a kisebb-pénzügyi intézeteket érték a magas ka-

matlábak miatt és megállapították, hogy ezek a támadások alaptalanok voltak, miután a kamatlábak magasságát a gazdasági helyzet törvényei szabályozzák.

A Gyárfás Elemér személyét ért támadásokat a Bankszindikátus igazgatósága igaztalanoknak minősítette és jegyzőkönyvileg ragaszkodásáról biztosította Gyárfás Elemér elnököt.

Foglalkoztak a bankok kényszerfel-számolási kérdésével is, amelyre nézve a szindikátus elfogadta a jogi szakértők tervezetét. A kötelező bankrevízióval kapcsolatosan megállapították, hogy a szindikátus kötelekében nyolc olyan pénzügyi intézet van, amelyek alap-tőkéje meghaladja a 20 milliót s így ezek a bankok nem esnek a kötelező bankrevízió alá. A szindikátushoz tartozó többi pénzügyi intézet közül 37 banknál lefolytatták a bankrevíziót, 59 intézetnél folyamatban van és 14 intézetnél pedig még nincs tisztázva a kötelező bankrevízió ügye.

Az igazgatósági ülés ezenkívül az adótörvény 24 paragrafusának sérelmes intézkedéseivel foglalkozott, mely szerint az állam követeléseit a magán-követelések előtt hajtják fel minden esetben. A Bankszindikátus megállapította, hogy ez a paragrafus nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a külföldi pénzügyi idegenkedik a Romániában elhelyezendő kölcsönök nyújtásától és megbizta Gyárfás Elemért, hogy a szenátusban interpelláljon a törvény módosításának érdekében.

László Endre kolozsvári bankigazgató indítványára elhatározták, hogy pályázatot hirdetnek a bankok egységes ügykezelési nyomtatvány mintájának elkészítésére.

Az ülés keretében Gyárfás Elemér beszámolt még a legutóbbi parlamenti ülésen megvitatott nemzetközi pénzügyi egyezményekről.

A Bankszindikátus legközelebbi ülését Kolozsváron tartják meg.

Bocsány László, a kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank vezérigazgatója szabadságáról visszatért és tegnap átvette az intézet vezetését.

Kolozsvárott új textil- és fonálynagykereskedő cég alakult László Judovics és Co cégbejegyzéssel. Külföldi és bel-földi összeköttetéssel a cégnek elsőrangúak. A szakmai külföldi gyárak bizalmát bíró nagykereskedő cég vezetése kipróbált szakemberek kezében van.

LAPUNK BUDAPESTEN állan-dóan olvasható a Park-szálloda kávéházában, VIII., Baross-tér 19.

Megnyílt a „Record“-sörcsarnok

Clujon, Strada Iuliu Maniu

(volt Szentegyház-utca)

3. SZ. A.

A „Record“-sörcsarnokban kizárólag

a Temesvári Sörfőzde

Record-Special

és

English Porter

sörei kerülnek csapolásra!

Esténként Puskás Béla zenekara hangversenyez.



Elsőrendű konyha! Uradalmi borok! Szolid kiszolgálás!

MEGHIVÓ

Magán, vagy üzleti ügyekbeni utazások alkalmával

Budapesten

a legkellencebb otthont nyújtja a legelőnyösebb feltételek mellett a Keleti pályaudvar érkezői oldalával szemben levő Grand Hotel

PARK-NAGYSZÁLLODA

Budapest, Baross-tér 10. szám. mert 20 százalékos engedményt kap, mint ezen lap előfizetője olcsó szobáinkból, 10 százalékos engedményt kap olcsó éttermi árainkból (kifűző házi konyha).

Öt pengőt megtakarít autótaxi költséget, mert gyalog járhat egy perc alatt a pályaudvarról Nálunk otthon érzi magát. Elsőrendű kiszolgálás, szigorúan családi jelleg. Saját érdeke ezen előnyök folytán, hogy egyetlen nálunk szálljon meg.

Előzetes szobamegrendelés ajánlatos.

— Akkor ebben maradtunk.

— Hogy a GLADYS cipőkrém
legjobb a világon.

E. Sylvester Ferenc

urissabóságában készülnék Cluj, Minoritilor 4 sz.

Hirdessen a Mai Világ-ban

A múlt hónapban történt, hogy

s mire a szomszédok behatoltak, már csak két holttestet találtak. Ott feküdt a kereveten Pussy Uhl, halántékából szivárgott a vér és mellette a földön terült el Beese volt repülőfőhadnagy holtteste. Még erősen szorította kezében a revolvért. A rendőri vizsgálóbizottság megállapította, hogy a férfi ölte meg a kalandornőt s aztán véget vetett életének.



**Kolozsvár
legjobb kávéháza,
szállója, étterme a**

NEW-YORK

**Elsőrangú konyha, tiszta, olcsó,
kényelmes szobák, a kávéházban
elsőrangú italok**



Ara 40 lej. ¹/₄ év 450 lej
PALLAS
LAPTERIESZTŐ CLU